

FM: Martā atsākas mērens patēriņa cenu kāpums

Publicēts: 09.04.2021.

Pēc septiņu mēnešu pārtraukuma Latvijā ir atgriezies inflācija. Atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes datiem šā gada martā, patēriņa cenas pirmo reizi kopš pērnā gada augusta pārsniedza nulles atzīmi un pakāpās par 0,3% gada izteiksmē. Mazinoties Covid-19 krīzes negatīvajiem faktoriem un pakāpeniski izzūdot bāzes efektiem, var droši apgalvot, ka deflācijas periods Latvijā, ko izraisīja pandēmija, ir beidzies. Patēriņa cenu kāpums šā gada martā ir uzskatāms par samērā zemu, taču jāatzīmē, ka pašreizējos apstākļos zemo patēriņa cenu dinamiku galvenokārt nosaka ārējie faktori, kamēr pamatinflācija jeb cenu izmaiņas, kas vairāk raksturo vietējā tirgus tendences, ir tuvu vienam procentam.

Pozitīvo gada inflāciju nodrošināja pakalpojumu cenu pieaugums par 0,9%, kamēr preču cenas turpināja mazināties un salīdzinājumā ar pērnā gada martu bija par 0,1% zemākas. Pakalpojumu cenu paaugstinošo efektu radīja cenu pieaugums ar mājokļa uzturēšanu un remontu saistītie pakalpojumi, kā arī telekomunikāciju, atpūtas, ēdināšanas un veselības pakalpojumu cenu kāpums. Lai arī preču cenas šā gada martā samazinājās, tomēr fiksētais kritums bija būtiski mazāks nekā tajos mēnešos, kad Latvijā bija fiksēta deflācija, piemēram, pērnā gada otrajā pusē preču cenu kritums vidēji bija 1,2%. Visticamāk jau nākamajā mēnesī arī preču cenas pēc ilga pārtraukuma uzrādīs pieaugumu, ko ietekmēs degvielas un alkoholisko dzērienu cenu pieaugums.

Šā gada martā lielāko devumu patēriņa cenu pieaugumā noteica degvielas cenu kāpums par 6,1% salīdzinājumā ar pagājušā gada martu. Tieši degvielas cenu samazinājums līdz pat šā gada februārim lielā mērā arī noteica deflāciju Latvijā. Degvielas cenu būtiski ietekmē naftas cenu svārstības pasaulē. Pēc strauja krituma 2020. gadā aprīlī, naftas cenas nepārtraukti palielinās kopš pērnā gada maija. Kamēr šā gada marta beigās naftas cena pārsniedza pirms pandēmijas līmeni, jo Brent markas jēlnaftas cenas sasniedza 65 ASV dolārus par barelu. Tādējādi augošās naftas cenas pasaulē palielina degvielas cenas arī Latvijā. Šā gada martā degvielas cenas Latvijā palielinājās pirmo reizi kopš pērnā gada marta, un turpmākajos mēnešos pieaugums tikai paātrināsies. Sagaidāms, ka aprīlī un maijā degvielas cenu pieaugums gada izteiksmē sasniegs 20%. Savukārt degvielas cenu dinamika gada otrajā pusē būs atkarīga no naftas cenu izmaiņām pasaulē. Kopumā jāsecina, ka tieši degvielas cenu kāpums lielā mērā noteiks vidējo inflāciju Latvijā šogad.

Lai arī energoresursu cena pasaulē palielinās, gāzes un siltumenerģijas cena Latvijā joprojām uzrāda kritumu, kas ir skaidrojams ar šo pakalpojumu tarifu noteikšanas metodoloģiju. Gāzes tarifi tiek pārskatīti tikai divas reizes gadā – janvārī un jūlijā, līdz ar to energoresursu cenu izmaiņas pasaulē ar novērojumu atspoguļojas Latvijas datos. Arī siltumenerģijas tarifi netiek bieži pārskatīti. Šā gada martā gāzes cena bija par 2,7% lētāka, kamēr siltumenerģijas cena samazinājās par 8,3%. Sagaidāms, ka līdz gada vidum saglabāsies šo energoresursu cenu kritums gada izteiksmē.

Šā gada martā ir palielinājusies akcīzes nodokļa likme visiem alkoholiskajiem dzērieniem, kas nedaudz paātrināja iepriekš novēroto alkoholisko dzērienu cenu kāpumu. Tā, salīdzinājumā ar pērnā gada martu alkoholisko dzērienu cenas vidēji palielinājās par 2,8%, bet salīdzinājumā ar februāri – par 2,4%.

Lai arī pandēmijas negatīvā ietekme uz ekonomiku pakāpeniski mazinās, tomēr atsevišķās, galvenokārt ar tūrismu saistītās nozarēs Covid-19 krīzes ietekme joprojām saglabājas būtiska. Ieviestie ierobežojumi koronavīrusa izplatības mazināšanai, kā arī būtisks ārvalstu tūristu plūsmas samazinājums negatīvi ietekmē pakalpojumu nozares, kas ir saistītas ar cilvēku apkalpošanu klātienē. Pasažieru aviopārvadājumu cenas šā gada. martā samazinājās par 7,1%, izmitināšanas pakalpojumu cenas – par 6,4%, bet mājokļa īres maksa bija lētāka par 5,5%.